

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету
від 26.08.2020 р., протокол №01

Актуальні проблеми германського мовознавства

(назва освітнього компоненту)

ПРОГРАМА

обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки магістра
(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності 014 Середня освіта
(шифр і назва спеціальності)

предметної спеціальності 014.02 Середня освіта. Мова та література
(шифр і назва предметної спеціальності)
(із зазначенням мови)

спеціалізації 014.021 англійська мова і література
(шифр і назва спеціалізації)

освітньо-професійної програми «Середня освіта (Мова і література (англійська))»
(назва освітньо-професійної програми)

Бердянськ, 2020

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Оксана КАЛІБЕРДА, кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка кафедри іноземних мов і методики викладання

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету 21.08.2020 р., протокол №01.

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Актуальні проблеми германського мовознавства» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Мова і література (англійська))» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.02 Середня освіта. Мова та література (із зазначенням мови), спеціалізації 014.021 англійська мова і література.

Предметом навчальної дисципліни є сучасні напрями германського та світового мовознавства.

Міждисциплінарні зв'язки: англійська мова, методологія наукового дослідження (мовознавчого).

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми германського мовознавства» є поглиблення лінгвістичної підготовки студентів, систематизування теоретичних знань, формування вміння використовувати здобутки сучасного германського мовознавства в процесі наукового пошуку, розвинення майстерності аналізувати мовні явища через призму новітніх наукових парадигм.

1.2. Основним завданням вивчення дисципліни «Актуальні проблеми германського мовознавства» є ознайомлення з основними напрямками досліджень в галузі германського мовознавства.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких компетентностей та продемонструвати результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<p>ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі середньої освіти або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.</p> <p>ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 11. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>СК 5. Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної педагогічної предметної спеціальності (мова і література (англійська)); використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії англійської мови, теорії зарубіжної літератури в закладах середньої освіти, практиці навчання англійської мови і практиці викладання зарубіжної літератури.</p>	<p>ПР 2. Демонструє поглиблені знання з обраної предметної спеціальності (мова і література (англійська)).</p> <p>ПР 9. Здатний доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних питань з предметної спеціальності (мова і література (англійська)) і власну точку зору на них як фахівцям, так і широкому загалу.</p> <p>ПР 11. Демонструє належний рівень володіння державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентує результати свої досліджень державною та іноземною мовами.</p> <p>ПР 14. Здатний учитися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію.</p>

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС / 90 години.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Парадигми дослідження в сучасній германістиці. Предмет германського мовознавства. Традиційні парадигми дослідження. Порівняльно-історична (генетична) парадигма. Структуралістська (таксономічна) парадигма. Антропоцентрична парадигма. Домінуючі лінгвістичні теорії ХХ-ХХІ ст. Комунікативно-функціональна (прагматична) парадигма. Когнітивна (когнітивно-дискурсивна) парадигма. Методи лінгвістичного дослідження. Метод лінгвістичного опису та спостереження. Аналіз лексикографічних джерел. Аналіз словникових дефініцій. Метод компонентного аналізу. Метод контрастивного (зіставного) аналізу. Соціолінгвістичні методи.

Тема 2. Семасіологія. Семасіологія як галузь лінгвістичної семантики. Історія становлення, предмет, об'єкт і завдання семасіології. Напрями семантики. Логічна семантика: теорія референції та теорія смислу, семантика можливих світів. Проблема значення. Значення і смисл. Семантична структура слова. Проблема семантичної валентності та сполучуваності. Семантичне узгодження. Проблема метафори в лінгвістиці. Проблема метонімії в лінгвістиці. Методи семасіології.

Тема 3. Психолінгвістика. Психолінгвістика: витоки, об'єкт, предмет, становлення. Американські школи психолінгвістики: дискриптивізм і генеративізм. Теорія мовленнєвої діяльності на пострадянському просторі. Проблема породження (продукування) мовлення. Проблема сприйняття й розуміння мовлення та тексту. Проблема онтогенезу мовлення. Проблема пам'яті у психолінгвістиці. Пам'ять – знання – компетенція. Проблема ментального лексикону. Проблема асоціацій. Методика асоціативного експерименту. Внутрішня структура психолінгвістики й міждисциплінарні зв'язки.

Тема 4. Етнолінгвістика та лінгвокультурологія. Проблема об'єкта та предмета етнолінгвістики. Етнолінгвістика в колі інших наукових галузей і лінгвістичних дисциплін. Витоки етнопсихолінгвістики й лінгвокультурології, їхнє становлення. Гіпотеза лінгвістичної відносності, її слабкі варіанти й альтернативні теорії співвідношення мови та мислення (етнічної свідомості). Проблема етносу, його ознак й етнічної ідентичності в етнолінгвістиці. Психологічні параметри етнічної ідентичності. Проблема співвідношення мови й культури. Культурна ідентичність. Етнокультурна компетенція та її складники. Проблеми інкультурації та акультурації. Культурний шок. Проблеми міжкультурної комунікації.

Тема 5. Соціолінгвістика. Соціолінгвістика, предмет, об'єкт, витоки. Становлення соціолінгвістики. Напрями сучасних соціолінгвістичних досліджень. Проблема соціальної диференціації мови. Форми існування, соціальні різновиди мови і форми фіксації мов. Проблема мовної ситуації. Мовні контакти. Диглосія і білінгвізм (полілінгвізм). Проблема мовної норми та варіативності. Проблема колективного вибору мови. Мовна політика. Проблема мови і влади. Політична лінгвістика. Інтерлінгвістика. Міжнародні мови. Методи соціолінгвістичних досліджень.

Тема 6. Когнітивна лінгвістика. Предмет, об'єкт, витоки когнітивної лінгвістики. Завдання, принципи й напрями когнітивної лінгвістики. Проблема категоризації в когнітивній лінгвістиці. Прототипна семантика. Принципи і проблеми когнітивної семантики. Проблема структур репрезентації знань. Когнітивне моделювання. Лінгвоконцептологія: завдання та головні поняття. Проблема концепту в сучасній лінгвістиці. Методика концептуального аналізу.

3. Рекомендована література

Основна

1. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики: метод. рек. для студ. першого курсу магістратури напряму підготовки «Філологія» (8.030502) спеціальності «Мова та література (класичні мови – давньогрецька, латинська; західноєвропейські мови). Упоряд. І.Р. Корольов. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2011. 96 с.
2. Арешенков Ю.О. Основи лінгвістичних досліджень: Матеріали до спецкурсу для студентів філологічних спеціальностей. Кривий Ріг: КрДПУ, 2006. 50 с.
3. Жаботинська С. The study of language: linguistic paradigms. *Філологічні студії*. Збірник наукових праць. Вип. 12. Київ, 2019. С. 7-12.
4. Загнітко А.П. Сучасні лінгвістичні теорії: монографія. Вид. 2-ге. випр. і доп. Донецьк: ДонНУ, 2007. 219 с.
5. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: Підручник. Видання 2-ге, виправлене і доповнене. Київ: Видавничий центр «Академія», 2006. 464 с.
6. Левицький В. В. Семасиологія: монографія. Изд. 2-е, испр. и доп. Винница: Нова книга, 2012. 675 с.
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 711 с.
8. Семотюк Л.О. Сучасні технології лінгвістичних досліджень. Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. 152 с.
9. Сердюк А. М. История языкознания: кредитно-трансферный курс: учебн. пособ. для магистрантов. Донецк: ЛАНДОН-XXI, 2014. 129 с.
10. Супрун Л. В. Загальне мовознавство. Практичні заняття, самостійна робота: навч. посіб. Київ: Знання, 2012. 335 с.

Допоміжна

1. Андрейчук Н.І. Мовна когніція як складова процесу творення життєвого світу людини. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Випуск 11. 2009. С. 3-8.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підруч. 2-е вид., доп. Київ: ВЦ «Академія», 2009. – 376 с.
3. Бацевич Ф. С. Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень: Підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2008. С. 34-174.
4. Бехта І. Сучасна парадигма лінгвістичних знань: поняття, сутність, інтерпретація. *Філологічні студії*. №3. Луцьк, 2002. С. 66-73.
5. Білецький А.О. Про мову і мовознавство: навчальний посібник. Київ: АртЕк, 1997. 224 с.
6. Богдан В. В. Синтактика, семантика, прагматика англomовних приєднувальних конструкцій і складних речень з підрядним зв'язком: монографія. Донецьк: «ЛАНДОН-XXI», 2011. 263 с.
7. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов. Пер. с англ. А. Д. Шмелева. Москва: Языки славянской культуры, 2001. 288 с.
8. Вусик Г. Л. Загальне мовознавство (соціолінгвістичний аспект): навч.-метод. посібник. Донецьк: Юго-Восток, 2008. 163 с.
9. Вяткіна Н. Семантичні проблеми референції: пряма референція, референційність, істинність. *Філософська думка*. 2010. №5. С. 50-67.
10. Государська О.В. Антропоцентризм як провідний принцип відтворення світу свідомістю людини (на матеріалі перекладу французьких відсоматичних термінів українською мовою). *Science and Education a New Dimension. Philology*. III(15). Issue 68. 2015. С. 59-62.
11. Даниленко Л.І. Лінгвістика ХХ-XXI ст. у пошуках цілісної теорії взаємозв'язку мови, культури, мислення. *Мовознавство*. №5. 2009. С. 3-11.

12. Дорошенко С. І. Загальне мовознавство: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 288 с.
13. Зеленько А. С. Загальне мовознавство: навч. посіб. Київ: Знання, 2010. 380 с.
14. Каліберда О. О. Енциклопедизм англійської лінгвістичної лексикографії: монографія. Бердянськ: ФО-П Ткачук О. В., 2014. 240 с.
15. Коротенко Є. Основні парадигми дослідження мови та обґрунтування причин їх змін. *Humanitis & Social Sciences*. Львів, 2009. С. 106-108.
16. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства: підруч. Київ: ВЦ «Академія», 2006. 424 с.
17. Куранова С. І. Основи психолінгвістики. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 208 с.
18. Лайонз Дж. Введение в теоретическую лингвистику. Пер. с англ. В.А. Звегинцева. Москва: Прогресс, 1978. 544 с.
19. Лайонз Дж. Лингвистическая семантика: Введение. Пер. с англ. В. В. Морозова, Б. Шатуновского. Москва: Языки славянской культуры, 2003. 397 с.
20. Левицький В. В. Основи германістики. Вінниця: Нова книга, 2008. 528 с.
21. Леміш Н.Є. Вертеральні типи каузальності у споріднених мовах: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 508 с.
22. Леуга О. Сучасна парадигма лінгвістики – проблеми й перспективи. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство)*. Випуск 4. 2012. С. 10-15.
23. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: учеб. пособие. 3-е изд., перераб. и доп. Минск: ТетраСистемс, 2008. 272 с.
24. Маслова В. А. Лингвокультурология: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Издательский центр «Академия», 2001. 208 с.
25. Науменко Л. Антропоцентрична парадигма як методологічна матриця сучасних лінгвістичних досліджень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. №22. 2016. С. 125-128.
26. Петренко І. Основні парадигмальні ознаки сучасної лінгвістичної науки. *Гуманітарна освіта і технічних вищих навчальних закладах*. №27. Київ, 2013. С. 185-191.
27. Попова З. Д., Стернин И. А. Когнитивная лингвистика. Москва: АСТ Восток-Запад, 2007. 314 с.
28. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд). Київ: Видавництво Українського фітосоціологічного центру, 1999. 148 с.
29. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2010. 844 с.
30. Слабоуз В. Лінгвістична концептологія як нова парадигма вивчення когнітивної функції мови. *Актуальні питання гуманітарних наук. Мовознавство. Соціальні комунікації. Літературознавство*. Вип.16. 2016. С. 186-192.
31. Современная американская лингвистика: Фундаментальные направления. Под. ред. А. А. Кибрика, И. М. Кобозевой и И. А. Секериной. Изд. 2-е испр. и доп. Москва: Едиториал УРСС, 2002. 480 с.
32. Топоров В. Н. Исследования по этимологии и семантике. Т. I: Теория и некоторые частные ее приложения. Москва: Языки славянской культуры, 2004. 816 с.
33. Attardo S. *The Linguistics of Humor: An Introduction*. Oxford University Press, 2020. 352 p.
34. Blake B. J. *All About Language*. Oxford University Press, 2008. 344 p.
35. Brinton L. J. *The Structure of Modern English: A Linguistic Introduction*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2000. 335 p.
36. Brown K., Ogilvie S. *Concise Encyclopaedia of Languages of the World*. Elsevier Science, 2008. 1320 p.
37. Brown K., Allan K. *Concise Encyclopaedia of Semantics*. Elsevier Science, 2009. 1102 p.

38. Brown K. *Encyclopedia of Language and Linguistics*. 2nd edition. Elsevier Science, 2005. 9000 p.
39. Caie G. D., Hough C., Wotherspoon I. *The Power of Words: Essays in Lexicography, Lexicology and Semantics*. Amsterdam, New York: Rodopi B.V., 2006. 231 p.
40. Collinge N. E. *An Encyclopaedia of Language*. London and New York: Routledge, 1990. 558 p.
41. Coulmas F. *An Introduction to Multilingualism: Language in a Changing World*. Oxford: Oxford University Press, 2017. 352 p.
42. Cruse A. *Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press, 2010. 512 p.
43. Crystal D. *The Cambridge Encyclopaedia of the English Language*. 3rd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2018. 582 p.
44. Edwards J. *Sociolinguistics: A very Short Introduction*. Oxford University Press, 2013. 152 p.
45. Elbourne P. *Meaning: A Slim Guide to Semantics*. Oxford University Press, 2011. 192 p.
46. Evans V., Green M. *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. 830 p.
47. Fernández E. M., Smith Cairns H. *Fundamentals of Psycholinguistics*. Wiley-Blackwell. A John Wiley & Sons, Ltd., Publication, 2011. 316 p.
48. Geeraerts D. *Cognitive Linguistics: Basic Readings*. Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 2006. 485 p.
49. Geeraerts D. The definitional practice of dictionaries and the Cognitive Semantic conception of polysemy. *Lexicographica* 17, 2001. P. 6-21.
50. Giorgolo G., Asudeh A. *Enriched Meanings: Natural Language Semantics with Category Theory*. Oxford University Press, 2020. 192 p.
51. Harley T. A. *The Psychology of Language: From Data to Theory*. 2nd edition. Hove and New York: Psychology Press Taylor & Francis Group, 2001. 561 p.
52. Huang Y. *Pragmatics*. Second Edition. Oxford University Press, 2014. 492 p.
53. Hudson R. A. *Sociolinguistics*. 2nd edition. Cambridge University Press, 2001. 279 p.
54. Hurford J. R. *Origins of Language: A Slim Guide*. Oxford University Press, 2014. 182 p.
55. Ilić B. M. Language and Culture Studies – Wonderland Through the Linguistic Looking Glass. *Facta Universitatis. Series: Linguistics and Literature*, Vol. 3, No. 1, 2004. P.1-15.
56. Janson T. *The History of Languages: An Introduction*. Oxford University Press, 2011. 304 p.
57. Lakoff G. *Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*. Chicago and London: The University of Chicago Press, 1990. 614 p.
58. Maher J. C. *Multilingualism: A Very Short Introduction*. Oxford University Press, 2017. 168 p.
59. Malmkjær K. *The Linguistics Encyclopaedia*. 2nd edition. London and New York: Routledge, 2005. 643 p.
60. Michalopoulos S. The Origins of Ethnolinguistic Diversity. *American Economic Review*, Vol. 102, No. 4. P. 1508-1539.
61. Mugglestone L. *The Oxford History of English*. Revised edition. Oxford University Press, 2012. 624 p.
62. Nerlich B. *Semantic Theories in Europe, 1830–1930: From etymology to contextuality*. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1992. 371 p.
63. Sedivy J. *Language in Mind: An Introduction to Psycholinguistics*. Oxford University Press, 2019. 672 p.
64. Simpson A. *Language and National Identity in Africa*. Oxford University Press, 2008. 382 p.
65. Slabakova R. *Second Language Acquisition*. Oxford University Press, 2016. 512 p.

66. Steinberg D. D., Sciarini N. V. An Introduction to Psycholinguistics. 2nd edition. Pearson Education Limited, 2006. 306 p.
67. Taylor J. R. The Mental Corpus: How Language is Represented in the Mind. Oxford University Press, 2012. 324 p.
68. Taylor J. R. Linguistic Categorization. Third Edition. Oxford University Press, 2003. 326 p.
69. The Handbook of English Linguistics. Ed. by Aarts B., McMahon A. Blackwell Publishing, 2006. 806 p.
70. Trudgill P. Sociolinguistics Typology: Social Determinants of Linguistic Complexity. Oxford University Press, 2011. 276 p.
71. Wardhauhg R. An Introduction to Sociolinguistics. 5th edition. Blackwell Publishing, 2006. 418 p.

Інтернет ресурси

1. Бібліотека БДПУ (www.bdpu.org/library)
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua>)
3. Лінгвістичний портал з української мови (<http://www.mova.info>)
4. A topically organized list of resources elsewhere on the Internet that may be of interest to the linguist (<https://www.sil.org/linguistics/topical-links>)
5. European Centre for Modern Languages of the Council of Europe (<https://www.ecml.at>)
6. Google Академия (<https://scholar.google.com>)
7. International linguistic community online (<https://linguistlist.org>)
8. Council of Europe Language Policy Portal (<https://www.coe.int/en/web/language-policy/home>)

4. Методи навчання: Лекції та дискусії ґрунтовані на наукових статтях, есе, презентації.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

6. Система оцінювання.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (дуже добре)
65-77			C (добре)
58-64			D (задовільно)
50-57	задовільно		E (достатньо)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34	незадовільно		F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)